

1944, september. [Čechy.] — Článek ilegálneho časopisu „Předvoj“ o úlohách českého odbojového hnutia pri podpore Slovenského národného povstania so zásadným stanoviskom k riešeniu slovenskej otázky.

Slovensko a náš odboj.

Slovenský lid povstal do boje za svou svobodu. Státisíce slovenských pracujících se chopilo zbraní a postavilo se otevřeně do fronty ozbrojeného odporu proti nacistickým vetřelcům. Bok po boku s nimi bojuje československá osvobozovací armáda ze Sovětského svazu a množství bojovníků z různých národů, jejichž společným cílem je porazit a vyvrátit z kořenů německý nacismus a fašismus vůbec. Od Čadce až po Michalovce hoří plamen ozbrojeného povstání, které, ať si naši páni měšťáci, „rozumní“ a kapitulanti sýčkují sebevice, nebude potlačeno a rozlije se jako mohutný proud boje za svobodu i do českých zemí.

Není však naší úlohou rozplývat se v oslavných řečech na adresu slovenského lidu. Víme dobře, že jediným pozdravem, hodným těžkého a hrdinského boje slovenských soudruhů, kteří bojují také za nás, za všechny český pracující lid, je čin. Slovenský boj je nám závazným příkladem. Vyplývají z něho pro nás úkoly:

1. Co nejdříve a v co největší míře *poskytnouti* bojujícímu slovenskému lidu *aktivní pomoc* rozrušením německého přísunu, destrukcemi v týle německých armád a rozpoutáním boje v českých zemích.

Tento požadavek ovšem není možno vznést jen na základě naší povinnosti podporovat boj na Slovensku. Naše podpora by se minula účinkem, kdyby neměla dostatek hmotných předpokladů, že bude úspěšně provedena. Jest zde tedy otázka, jsme-li schopni přinést aktivní podporu slovenskému lidu rozpoutáním boje v českých zemích, máme-li dosti sil k provedení poslední fáze národního odboje. Odpovídáme-li na tuto otázku, musíme předem upozornit na některé omyly, které se velice často vyskytují u českého lidu v otázce poslední fáze národního odboje. Obvykle se myslí, že rozpoutání boje v naší zemi je možné jen jako dopodrobna na minutu stanovené povstání ve všech koutech země najednou, které učiní rázem nebo po kratším boji konec německé okupaci. A zdůrazňuje se, že něco takového by bylo předčasné, že taková akce by byla odsouzena k nutnému konci. Tyto představy trpí jednostranností a jsou založeny většinou na zbožném přání vyhnouti se boji a obětem. Projevují se v ujišťování, že se „musí ještě počkat“ a tím se myslí nejen počkat s ozbrojenou akcí, a s jakoukoliv činností vůbec. Tento zdánlivě opatrný a zbytečným obětem zabraňující postoj bude mít ve skutečnosti nejzohoubnější následky pro český lid, jestliže se ho ihned nezbavíme. Každému — kromě beznadějných zaslepenců — je jasné, že boji s německými okupanty se nevyhneme. Zkušenosti ze všech osvobozených zemí bez výjimky ukazují také, že úspěšné provedení vrcholné fáze odboje, ozbrojeného povstání, vždycky bylo předcházeno a podmíněno rozrušením země partyzánskými akcemi, vytvořením partyzánských center ve vhodných krajích.

A na otázku, jsou-li u nás předpoklady k této formě národního odboje v určitých krajích, je nutno odpovědět: *rozhodně ano*. Řeči o předčasnosti jsou v tomto případně čirým kapitulantským. Nacisté nejsou tak hloupí, aby je mohl odpor českého lidu v kterékoliv chvíli překvapit. V tom musí být všechny naše iluze zlikvidovány. Nepřítel ví, že ho napadneme. Partyzánský způsob boje je způsob, který nám ponechává největší pružnost, největší možnost útočit tam, kde je to možné a ustupovat tam, kde to je nutné. Partyzánský boj, v němž může být po

stránce praktické pro naše poměry nejlepším příkladem boj francouzského lidu, je odpovědí na otázku aktivní podpory bojujícímu slovenskému lidu.

2. Jestliže slovenský pracující lid a slovenští soudruzi zdůrazňují svůj československý postoj, jednotu zájmů českého a slovenského lidu a ochotu vytvořit společný státní útvar, tím více je naší povinností vždy a všude hájit právo slovenského lidu ne na „kulturní autonomii“, nýbrž na naprosté sebeurčení až do odtržení. Slovenskému — i podkarpatorskému — lidu musí být dána možnost, aby se samostatně a dobrovolně rozhodl, chce-li vstoupit do svazku nové čsl. republiky jako skutečně rovnoprávný a samostatný činitel, nebo chce-li vytvořit svoji samostatnou socialistickou republiku. Je naší povinností hájit zájmy slovenského lidu proti jakémukoliv imperialismu se strany jistých českých kruhů, které by si opět rády udělaly ze Slovenska svou dojnou krávu. Vytvoření společného státu je možné jen na podkladě dobrovolnosti a skutečné rovnoprávnosti. Zájmy českého a slovenského pracujícího lidu jsou společné. Jejich nepřítel je také společný. Je věcí českého pracujícího lidu, je naší věcí, aby byly odstraněny z české strany všechny snahy otevřeně nebo zastřeně nepřátelské slovenskému lidu a aby oba svobodné národy mohly kráčet do budoucnosti stejnou cestou.

„Předvoj“, september 1944. AÚD KSČ Praha. 1944/39. Cyklostyl.

380

1944, október 1. Banská Bystrica. — Rozkaz čís. 1 Hlavného štábu partizánských oddielov na Slovensku.

1. Hlavný štáb partizánských oddielov — zriadenie.¹

Podľa uznesenia Slov. národnej rady a so súhlasom Hl. veliteľstva partizánov v Kijeve zriaďuje sa Hlavný štáb partizánských oddielov na Slovensku v Banskej Bystrici (H.Š.P.).

2. P. náčelník štábu — ustanovenie.

Náčelníkom štábu partizánských oddielov na Slovensku bol som ustanovený ja, Karol Šmidke.

3. Zástupcovia náčelníka štábu — určenie.²

Za mojich zástupcov určujem:

I. pplk. psb. Manicu Branislava

II. mjr. Daxnera Vladimíra.

4. Nočná inšpekčná služba — ustanovenie.

Nočnú inšpekčnú službu zadržia na deň:

1. X. 1944: por. pion. Ing. Šulc Bohumil,

2. X. 1944: npor. aut. Kmeť Ján,

3. X. 1944: npor. hosp. Dr. Rosenzweig Oleg.

¹ Hlavný štáb partizánských oddielov na Slovensku sa utvoril 16. septembra 1944. Zprávu o tom priniesla „Pravda“ 21. 9. 1944. Slovenská národná rada oficiálne oznámila utvorenie štábu do Londýna depešou z 21. 9. 1944, v ktorej sa hovorí, že úlohou štábu je „koordinácia a jednotné vedenie všetkých partizánskych akcií. Na čele stoja slovenskí dôstojníci, ktorí majú v partizánskych bojoch skúsenosti a sovietskych veliteľov ako poradcov“. (SÚA Praha, PMR-L, sign. Slov. nár. rada. „Oto“. Skomolené.)

² V súvislosti s príchodom plk. A. N. Asmolova a R. Slánskeho do B. Bystrice sa na začiatku októbra 1944 Hlavný štáb partizánských oddielov reorganizoval takto:

náčelník štábu: Karol Šmidke

I. zástupca nác. štábu plk. A. N. Asmolov

politický splnomocnenec: Rudolf Slánský

I. zástupca nác. pre mat. a fin. veci: pplk. Branislav Manica